

ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЯКОСТІ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ СТОМАТОЛОГІЧНІЙ АКАДЕМІЇ

Ждан В.М., Дворник В.М., Старченко І.І., Беляєва О.М.

Українська медична стоматологічна академія

Окреслено основні положення політики Української медичної стоматологічної академії у сфері якості вищої освіти. Деталізовано елементи внутрішньої системи якості освіти на різних рівнях управлінської структури.

Ключові слова: якість вищої освіти, політика у сфері якості, внутрішня система якості освіти, загальноєвропейські принципи якості.

The main policies and guidelines of Ukrainian Medical Stomatological Academy in the field of higher education quality have been determined. The elements of internal system of high education quality at various managerial structure levels of academy have been specified.

Keywords: quality of high education, policy in quality field, internal system of high education quality, common European quality principles.

В умовах усебічної глобалізації, інтернаціоналізації, розбудови інформаційного суспільства та побудови економіки знань освіта розглядається як один із основних ресурсів соціально-економічного і культурного зростання, підтримання конкурентоспроможності будь-якої держави, полікультурного розвитку її громадян, залучення їх до загальнолюдських, національних, професійних цінностей. Усвідомлення цього зумовлює фокусування уваги закордонних і вітчизняних дослідників на різноманітних питаннях якості вищої освіти (ЯВО) [2-7; 9-14].

У такому стратегічному документі як «Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)» («Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)», ухваленому Міністерською конференцією, що відбулася 14-15 травня 2015 р. в Єревані [8], наголошується, що забезпечення якості – це основний чинник підтримки конкурентоспроможності закладів вищої освіти (ЗВО), побудови взаємодовіри і кращого визнання кваліфікацій, програм та інших складових вищої освіти, а також гарант забезпечення належного рівня транспарентності освітньої діяльності ЗВО.

На виконання частини другої статті 16 розділу V Закону України «Про вищу освіту» [1] і відповідно до «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)» [8] в Українській медичній стоматологічній академії функціонує внутрішня система забезпечення якості вищої освіти (ВСЗЯВО). Діяльність ВСЗЯВО в академії регламентується зовнішньою нормативною базою (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», накази МОЗ і МОН України, постанови Кабінету Міністрів України, інші нормативно-правові документи); внутрішньою нормативною базою (Статут академії, рішення вченої ради академії, накази і розпорядження ректора, положення та інструкції, які регламентують функціонування ВСЗЯВО).

Запровадження ВСЗЯВО зумовлене необхідністю провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка відповідає галузевим, національним, міждержавним, міжнародним стандартам і забезпечує здобуття якісної вищої медичної освіти; формування позитивного іміджу академії; підвищення результативності менеджменту і самоменеджменту з метою підтримання конкурентоспроможності академії на внутрішній і зовнішній аренах; розширення ринку експорту освітніх послуг і пошуку потенційних зарубіжних партнерів [3].

Виконання зобов'язань академії щодо провадження на високому рівні освітньої діяльності та відповідності надання якості освітніх послуг державним і міжнародним вимогам забезпечується шляхом прийняття й оприлюднення офіційної «Політики у сфері якості» (ПСЯ) як складової стратегічного менеджменту академії та неухильною, чіткою і поетапною реалізацією цієї політики в процесі освітньої діяльності. Прийняття ПСЯ уможливило розвиток культури ЯВО; моніторинг відповідності цієї політики поставленим цілям; систематичний аналіз результативності функціонування системи якості; своєчасне прийняття управлінських рішень і проведення корегувальних дій, спрямованих на їх удосконалення; постійне поновлення і поповнення ресурсів, необхідних для подальшого ефективного функціонування ВСЗЯВО.

Політика академії у сфері внутрішнього моніторингу ЯВО спрямована на:

- отримання ґрунтовної та якісної управлінської інформації, що відображає реальний стан речей у академії та є необхідною умовою прийняття ефективних управлінських рішень і внесення оперативних коректив у освітній процес;

- створення умов для своєчасної реалізації управлінських рішень на всіх рівнях внутрішньої структури ЗВО (ректорат, факультет, кафедра, інші структурні підрозділи);

- оприлюднення результатів моніторингових досліджень.

ВСЗЯВО в академії надає всебічну й об'єктивну інформацію про:

- організацію освітньої діяльності академії в цілому і якість надання освітніх послуг зокрема;
- забезпечення публічного доступу до інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- освітній потенціал абітурієнтів;
- рівень теоретичної і практичної підготовки здобувачів вищої освіти (другого магістерського рівня) у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальностями 221 «Стоматологія», 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», а також за спеціальностями 7.12010001 «Лікувальна справа», 7.12010002 «Педіатрія», 7.12010005 «Стоматологія»;
- технологію оцінювання всіх видів навчальних досягнень студентів;

- рівень наукової, фахової, професійно-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників (НПП) академії;
- ресурсне забезпечення (інформаційне, науково-методичне, навчально-методичне, матеріально-технічне).

Дії та заходи, спрямовані на забезпечення ЯВО в академії:

- дотримання принципів і стандартизованих та задокументованих процедур забезпечення ЯВО;
- осучаснення змісту навчання, щонайтісніше забезпечення внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків, теоретичної і практичної складових підготовки майбутніх фахівців у галузі 22 «Охорона здоров'я»;
- щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти та НПП, регулярне оприлюднення виявлених результатів;
- створення умов для неперервного наукового, професійного і професійно-педагогічного розвитку НПП, підвищення їхньої кваліфікації шляхом здобуття формальної, інформальної та неформальної освіти;
- розширення і модернізація ресурсної бази, необхідної для організації освітнього процесу в академії на сучасному рівні;
- забезпечення інформаційними системами, необхідними для ефективного управління освітнім процесом;
- гарантований доступ до публічної інформації про навчальні здобутки студентів через електронний журнал;
- використання ефективної системи запобігання і виявлення академічного плагіату як неухильне дотримання принципу академічної доброчесності й запобігання академічному шахрайству.

Основні елементи системи забезпечення якості освітніх послуг у академії такі:

- розвинені інформаційні системи, необхідні для ефективного управління освітнім процесом;
- належний рівень прозорості щодо всіх видів діяльності академії шляхом відкритого доступу до інформації, яка постійно оприлюднюється й оновлюється на офіційному веб-сайті академії, інформаційних стендах, у друкованих та електронних джерелах;
- контроль відповідності провадження освітньої діяльності ліцензійним вимогам;
- розробка та погодження освітніх стандартів, створення сучасних навчальних планів і програм, навчально-методичного забезпечення;
- налагодження оперативного зворотного зв'язку зі студентами шляхом проведення на регулярній основі соціологічних досліджень та ретельного аналізу їхніх результатів і прийняття відповідних управлінських рішень;
- моніторинг результатів навчання здобувачів освіти на всіх освітніх рівнях.

В академії діє ефективна система заходів, спрямованих на встановлення відповідності організації навчального процесу чинним нормативним вимогам, які забезпечуються на рівні академії відділом із науково-педагогічної роботи та організації навчально-наукового процесу, зокрема при формуванні робочих навчальних планів, розподілі навчального навантаження НПП, укладанні робочих програм, а також шляхом безпосереднього контролю організації навчального процесу; на рівні кафедр – завідувачем кафедри, який контролює дотримання стандартів освіти при забезпеченні освітнього процесу, дотримання трудової дисципліни НПП, а також правил внутрішнього розпорядку студентами.

Політика розробки і погодження стандартів освіти, навчальних планів і програм, складових навчально-методичного комплексу (НМК) дисциплін, науково-освітніх видань забезпечується на рівні:

- академії – відділом із науково-педагогічної роботи й організації навчально-наукового процесу, зокрема при формуванні загальних вимог до порядку розробки і погодження внутрішніх стандартів освіти, навчальних планів і програм, складових НМК дисциплін тощо;
- науково-методичної комісії з видавничої діяльності – формування вимог до видання наукової, науково-методичної та навчально-методичної літератури, перевірка рукописів на наявність плагіату, рецензування рукописів, суворий контроль за дотриманням визначених вимог;
- деканату – при погодженні та рецензуванні внутрішніх стандартів освіти, навчальних планів і програм, складових НМК дисциплін; під час перегляду освітніх програм;
- кафедри – при підготовці, погодженні та рецензуванні внутрішніх стандартів освіти, навчальних планів і програм, складових НМК дисциплін, науково-освітніх видань; під час перегляду освітніх програм.

Політика підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і НПП академії реалізується через систему заходів, спрямованих на їхній особистий і професійний розвиток та підвищення кваліфікації, й забезпечується на рівні:

- академії – відділом із науково-педагогічної роботи та організації навчально-наукового процесу, зокрема при формуванні й дотриманні загальних вимог до підвищення кваліфікації та стажування НПП шляхом організації та проведення науково-практичних, навчально-методичних, науково-методичних конференцій різних рівнів, присвячених актуальним питанням педагогіки та психології вищої школи і медичної зокрема; організації «школи педагогічної майстерності» для викладачів із науково-педагогічним стажем до 5 років, круглих столів і семінарів, тренінгів, майстер-класів, коучингів, а також шляхом запровадження рейтингової системи оцінювання основних видів діяльності НПП: наукової, навчальної, навчально-методичної, організаційно-методичної, виховної, дорадчої, лікувальної (для працівників клінічних кафедр);
- кафедри – при організації показових і відкритих занять, науково-методичних семінарів кафедри, школи наставництва, інших заходів.

Контроль результатів навчальної діяльності студентів відбувається через систему заходів, які реалізуються на рівні:

- академії – ректоратом, деканатами, відділом із науково-педагогічної роботи та організації навчально-наукового процесу, зокрема через формування внутрішньої нормативної бази щодо політики контролю результатів навчання і проведення комплексного тестового іспиту;
- деканату – шляхом рейтингування студентів;
- кафедри – шляхом постійного вдосконалення педагогічного контролю (як єдності перевірки, оцінювання й обліку) усіх видів навчальної діяльності студентів (аспірантів), моніторингу результатів поточного, проміжного і підсумкового контролю (проміжної й підсумкової атестації) здобувачів вищої освіти.

Корпоративна інформаційна система академії забезпечує всіх учасників освітнього процесу актуальною інфо-

рмацією про функціонування і розвиток цієї системи, освітні програми, графіки навчального процесу, результати навчання, поточну і підсумкову успішність студентів, рейтинг студентів і НПП академії.

Отже, політика академії у сфері якості та функціонування внутрішньої системи якості освіти відповідає базовим загальноєвропейським принципам: прозорість – ідентифікований ступінь кореляції різних систем та елементів освіти, що забезпечує зрозумілість і передбачуваність для всіх стейкхолдерів; об'єктивність – незаангажованість, неупередженість і незалежність від волі чи бажання певної особи як щодо змісту інформації, яка оприлюднюється, так і щодо результатів прийняття управлінських рішень на основі аналізу цієї інформації; достовірність як синонім поняття «істина», що характеризує обґрунтоване і доказове знання, перевірене і підтверджене практикою.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. Набув чинності з 06.09.14 р. Редакція від 01.01.2019 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Ждан В. М. Моніторинг якості вищої освіти (теоретичний аспект) / В.М. Ждан, В. М. Бобирьов, С. М. Білаш, О. М. Беляєва // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. ст. І Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Полтава, 11-12 трав. 2016 р. – Харків : ТОВ «Тім Пабліш Груп», 2016. – С. 3–15.
3. Ждан В. М. Результати зовнішнього і внутрішнього моніторингу якості вищої освіти у ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» за 2015 календарний рік / В. М. Ждан, В. М. Бобирьов, С. М. Білаш, О.М. Беляєва // Медична освіта. – 2016. – № 2. – С. 93–97.
4. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: [навч. посіб.] ; за ред. Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тіхонена. – Львів: Вид-во «Компанія «Манускрипт», 2014. – 572 с.
5. Моніторинг як важлива складова покращення якості освіти / М. С. Осійчук, О. П. Волосовець, Ю. С. П'ятницький [та ін.] // Медична освіта. – 2014. – № 2 (62). – С. 19– 24.
6. Порівняльний аналіз показників якості освітньої діяльності ВДНЗУ «УМСА» за 2013 - 2017 рр. / В. М. Ждан, В. М. Дворник, В. М. Бобирьов [та ін.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 берез. 2018 р. – Полтава, 2018. – С. 3–7.
7. Селезнєва Н. А. Качество высшего образования как объект системного исследования. Лекция-доклад / Н. А. Селезнёва. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2003. – [3-е изд.]. – 95 с.
8. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). – К. : ТОВ «Поліграф плюс», 2015. – 32 с.
9. Трапицын С. Ю. Мониторинг качества высшего образования / С. Ю. Трапицын // Экология человека. – 2009. – № 9. – С. 17– 23.
10. Управління якістю освіти у вищих навчальних закладах : [навч. посіб.] : у 2 ч. – Ч. 1. Теоретичні засади формування систем управління якістю надання освітніх послуг [кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського]. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 136 с.
11. Яфонкіна І. П. Проблеми оцінювання якості освіти в Україні в контексті державної політики / І. П. Яфонкіна // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3–2. – С. 239 – 241.
12. Lignes directrices pour des prestations de qualité dans l'enseignement supérieur transfrontalier. –Paris, 2006. – 24 p. [Ressource électronique] – Mode d'accès: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001433/143349f.pdf>
13. Vinokur A. Mesure de la qualité des services d'enseignement et restructuration des secteurs éducatifs / A.Vinokur // Educação, Sociedade & Culturas.– 2011. – № 33. – 179–200.
14. WFME Global Standards for Quality Improvement in Medical Education. European Specifications. For Basic and Postgraduate Medical Education and Continuing Professional Development. – Copenhagen: University of Copenhagen, 2007. – 80 p.

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В КОМПЛЕКСНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ

Аветіков Д.С., Яценко І.В., Локес К.П.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено й аргументовано сучасні принципи оптимізації викладання хірургічної стоматології для студентів різних форм навчання. Обґрунтовано впровадження новітніх комп'ютерних технологій у навчальний процес, наведені види пластичних операцій, що прогнозуються на доопераційному етапі викладачем і студентами.

Ключові слова: вища медична освіта, сучасні методи викладання.

Modern principles of optimization of the teaching of surgical stomatology for students of different forms of education are imaged and argued at this methodical work. The introductions of new computer technologies at the educational process are proved. It is imaged kinds of plastic operations which are prognosed by teachers and students at the preoperative stage.

Keywords: higher medical education, modern methods of teaching.

Навчання практичним навичкам та їх удосконалення – один із найважливіших аспектів професійного формування лікарів, а особливо лікарів-стоматологів, практична діяльність яких супроводжується постійним використанням сформованих мануальних навичок. Нині навчання практичних навичок відбувається під час контакту з реальним хворим. На жаль, цей метод несе в собі певні ризики і для хворого, і для молодого спеціаліста.

Для студентів-стоматологів на пропедевтичному курсі, крім теоретичних годин, проводяться практичні заняття на різного роду фантомах. Ці методики вимагають наявності дорогих фантомів, симуляторів, муляжів у достатній кількості для навчання всіх студентів [2].

У наш час для розв'язання цієї проблеми за кордоном розроблені нові технології із застосуванням комп'ютерних систем віртуальної реальності. Крім навчання практичних навичок, ці системи оцінюють дії студента, розвивають його клінічне мислення. Системи віртуальної реальності давно й успішно використовуються для тренувань